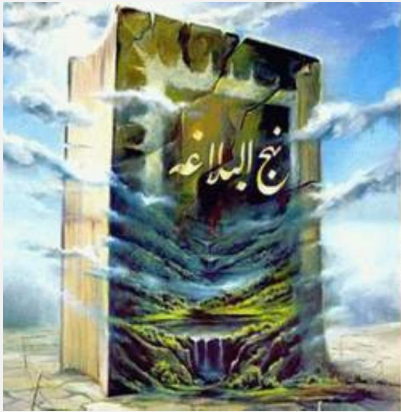

ایمان از دیدگاه حضرت علی (ع)

کتاب شریف نهج البلاغه که حاوی سخنان نغز و حکیمانه حضرت علی علیه السلام می‌باشد، مساله ایمان از جایگاه و اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و به جهت گوناگون آن پرداخته شده است که در این نوشتار به نمونه‌هایی از آن اشاره می‌شود:

الف) فضیلت ایمان

«همانا بهترین چیز که نزدیکی خواهان به خدا سبحان بدان توسل می‌جویند ایمان به خدا و پیامبر ... است» (1)

ب) اقسام ایمان

«برخی ایمان در دلها برقرار است، و برخی دیگر میان دلها و سینه‌ها عاریت و ناپایدار» (2)

ج) پایه‌های ایمان

«ایمان بر چهار پایه استوار است: بر شکیبائی، و یقین، و عدالت و جهاد. شکیبائی و صبر را چهار شاخه است: آرزومند بودن، ترسیدن، و پارسائی و چشم امید داشتن. پس آن که مشتاق و آرزومند بهشت بود شهوتها را از دل زدود، و آن که از دوزخ ترسید، از آنچه حرام است دوری گزید، و آن که خواهان دنیا نبود و پارسائی داشت مصیبتها بروی آسان نمود، و آن که مرگ را چشم داشت، در کارهای نیک پای پیش گذاشت.

و یقین بر چهار شعبه است: بر بینائی زیرکانه، و دریافت عالمانه و پند گرفتن از گذشت زمان و رفتن به روش پیشینیان. پس آن که زیرکانه دید حکمت بروی آشکار گردید، و آن را که حکمت آشکار گردید عبرت آموخت، و آن که عبرت آموخت چنان است که پیشینیان زندگی را در نوردید.

و عدل بر چهار شعبه است: بر فهمی ژرف نگرنده، و دانشی پی به حقیقت‌برنده و نیکو داوری فرمودن، و در بردباری استوار بودن. پس آن که فهمید به ژرفای دانش رسید و آنکه به ژرفای دانش رسید از آشخور شریعت‌سیراب گردید و آن که بردبار بود، تقصیر نکرد و میان مردم با نیکنامی زندگی نمود.

و جهاد بر چهار شعبه است: به نیک وادار نمودن و از کار زشت منع فرمودن و پایداری در پیکار با دشمنان، و دشمنی با فاسقان. پس آنکه به کار نیک واداشت، پشت مومنان را استوار داشت، و آن که از کار زشت منع فرمود بینی منافقان را به خاک سود؛ و آن که در پیکار با دشمنان پایدار بود، حقی را که برگردن دارد ادا نمود؛ و آن که با فاسقان دشمن بود و برای خدا به خشم آید، خدا به خاطر او خشم آورد و روز رستاخیز وی را خشنود نماید» (3)

و در جای دیگر درباره حقیقت ایمان فرمودند

«ایمان، شناختن به دل، و اقرار به زبان و فرمان بردن با اندامها است» (4)

د) نشانه‌های ایمان

1 - «ایمان بنده راست نباشد، جز آنگاه که اعتماد او بدانچه در دست‌خداست بیش از اعتماد وی بدانچه در دست‌خود اوست بود.» (5)

2 - کلمه 333 کلمات قصار ص 420 نهج البلاغه:

(در صفت مؤمن فرمود): شادمانی مؤمن در رخسار اوست و اندوه وی در دلش. سینه او هر چه فراختر است و نفس وی هر چه خوارتر. برتری جستن را خوش نمی‌دارد، و شنواندن نیکی خود را به دیگران دشمن می‌شمارد. اندوهش دراز است، همتش فراز. خاموشی‌اش بسیارست، اوفانش گرفتار؛ سپاسگزار است، شکیبایی پیشه است، فرو رفته در اندیشه است، نیاز خود به کس نگوید، خوی آرام دارد، راه نرمی پوید. نفس او سخت‌تر از سنگ خارا - در راه دینداری - و او خوارتر از بنده - در فروتنی و بی‌آزاری -.

و نیز فرمود: «ایمان آن است که راستی را برگزینی که به زبان تو بود بر دروغی که تو را سود دهد، و گفتارت بر کردارت نیفزاید و چون از دیگری سخن گویی ترس از خدا در دست آید» (6)

ه) آفات ایمان

1 - همنشینی با اهل هوی و هوس

2 - دروغ گفتن

3 - حسد ورزیدن

«همنشینی پیروان هوا فراموش کردن ایمان و جای حاضر شدن شیطان است. از دروغ دوری گزینید که از ایمان به دور است ... بر هم حسد میرید که حسد ایمان را می‌خورد چنانکه آتش هیزم را» (7)

و) عوامل تقویت ایمان

1 - اعمال صالح

«ایمان را بر کرده‌های نیک دلیل توان ساخت، و از کردار نیک ایمان را توان شناخت» (8)

2 - سلامت قلب

«ایمان بنده‌ای استوار نگردد تا دل او استوار نشود و دل او استوار نشود تا زبان او استوار نگردد» (9)

3 - صبر

«صبر و شکیبائی نسبت به ایمان مثل سر است نسبت به تن، همانطور که تنی سر ندارد فایده‌ای ندارد، ایمانی هم که صبر و شکیبائی در او نباشد فایده‌ای ندارد» (10)

4 - حياء

«هیچ ایمانی مثل حياء نیست» (11)

ز) نتایج ایمان

1 - شهود حق

«دیده‌ها او را آشکارا نتوان دید، اما دلها با ایمان درست‌بدو خواهد رسید» (12)

2 - توان فهم معارف عالی

«دانستن امر ما (ولایت) کاری سخت است و تحمل آن دشوار کسی آن را تحمل نکند جز انسان با ایمانی که خداوند قلب او را برای ایمان آزموده باشد» (13)

پی‌نوشت‌ها:

(1) نهج البلاغه، خطبه 110

(2) همان خطبه 189

(3) همان، کلمات قصار، 31

(4) همان، 227

(5) همان 310

(6) همان، 458

(7) همان، خطبه، 86

(8) نهج البلاغه، خطبه، 156

(9) همان، 176

(10) همان، کلمات قصار، 82

(11) همان، 113

(12) همان، خطبه، 179

(13) همان، خطبه 189

نهج البلاغه

دکتر سید جعفر شهیدی